

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Jernbaneverket
Oslo kommune
Oppegård kommune
Ski kommune

Deres ref

Vår ref
201001752-4 /HEF

Dato
07.09.2010

Tillatelse til igangsetting av planarbeid i Marka for Follobanen, nytt dobbeltspor Oslo-Ski

Vi viser til Jernbaneverkets brev 26. april 2010 oversendt fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus med Fylkesmannes tilrådning 10. mai 2010.

Saken gjelder anmodning om tillatelse til igangsetting av planarbeid for Follobanen, nytt dobbeltspor mellom Oslo og Ski, etter markaloven § 6 første ledd jf. § 7 første ledd nr 4. Arbeidet berører områder i Marka i Oslo, Oppegård og Ski kommuner.

Miljøverndepartementet vil bemerke at slik tillatelse skulle ha vært innhentet før planarbeidet ble satt i gang, det vil si før varsel om planoppstart. I dette tilfellet ble forslag til planprogram utarbeidet og planoppstart varslet før søknad om tillatelse til igangsetting ble sendt departementet. En slik fremgangsmåte er ikke i samsvar med markaloven og svært uheldig. Departementet gir likevel tillatelse i etterkant til å sette i gang planarbeidet for den delen av planområdet som ligger innefor Marka.

Det videre planarbeidet for den delen som gjelder Marka, må skje innenfor markalovens rammer og øvrige bestemmelser. Det må tas hensyn til virkningene for friluftsliv, naturopplevelser og idrett. Det må velges løsninger som sikrer at ulempene for de formål markaloven skal ivareta blir så små som mulig, både når det gjelder utforming av tiltaket og gjennomføringen av nødvendige anleggsarbeider. Departementet viser for øvrig til de forutsetninger som fremgår av dette vedtaket.

Bakgrunn

Jernbaneverket anmoder om tillatelse til igangsetting av planarbeid som berører Marka, i forbindelse med nytt dobbeltspor Oslo-Ski (Follobanen) i Oslo, Oppegård og Ski kommuner.

Follobanen vil øke antallet spor mellom Oslo og Ski fra to til fire. Dagens Østfoldbane er sterkt overbelastet. Det oppgis i forslaget til planprogram, som var på høring våren 2010, at hovedmålet for tiltaket er å øke jernbanens kapasitet både for person- og godstrafikken i Sørkorridoren og redusere reisetiden. Follobanen og tiltak på Østfoldbanen vil gi muligheter for mer gods på bane og et betydelig bedre togtilbud med økte trafikkandeler for toget.

Tiltaket vil berøre Marka både ved permanente arealbeslag og midlertidige anlegg knyttet til anleggsgjennomføringen. Jernbaneverkets brev 26. april 2010 inneholder ingen nærmere beskrivelse av hvilke områder i Marka som berøres i hvilket omfang, men forholdet til Marka er omtalt i forslaget til planprogram som var på høring våren 2010.

I henhold til forslaget til planprogram utredes tiltaket i to alternative hovedtraséer, dyp tunnel uten dagstrekning og tunnel med dagstrekning ved Taraldrud i Ski kommune. Denne eventuelle dagstrekningen vil gå gjennom Marka.

Fylkesmannens vurdering

De aktuelle markaområdene i Oppegård og Ski er viktige friluftsområder for lokalbefolkningen både sommer og vinter, og fungerer som en innfallsport til områdene lenger innover i Marka. Det går mange stier og løyper gjennom området. Videre innehar området viktige naturkvaliteter, blant annet i form av flere viltlokaliteter. Plassering av midlertidige og permanente jernbaneanlegg inne i Marka vil kunne redusere områdets verdi for friluftsliv og natur. Dette gjelder særlig alternativet med jernbanestrekning oppe i dagen i Marka ved Taraldrud. En slik dagstrekning vil kunne splitte opp viktige friluftsområder og danne en barriere både for turgåere og for viltet.

Fylkesmannen vil samtidig peke på at et nytt dobbeltspor mellom Oslo og Ski vil kunne få stor samfunnsmessig betydning, ikke minst sett i lys av den sterke befolkningsveksten som forventes i Oslo og Akershus de nærmeste tiårene. Prosjektet kan bidra til en økt andel gods- og personreiser med jernbane i regionen, og således til mer miljøvennlig transport med lavere klimagass-utslipp.

Planleggingen av Follobanen er i en tidlig fase, og det er foreløpig uklart i hvilket omfang Marka vil berøres. Fylkesmannen anser imidlertid at planprogrammet legger opp til en grundig vurdering av de forhold som er viktige i Marka, både med tanke på friluftsliv/idrett, naturverdier og landskapsbilde. En slik konsekvensutredning vil danne

et godt grunnlag for å vurdere prosjektets innvirkning på de allmenne interessene i Marka.

Det er svært viktig at det settes strenge krav om at tiltaket må ta betydelige hensyn til natur- og friluftslivsinteresser. Herunder må det vises hvordan tiltaket i begge alternativene vil bli anlagt med sikte på å skape minst mulig negative konsekvenser for friluftslivet og naturmiljøet, blant annet redegjøre for hvilke avbøtende tiltak som vil bli gjennomført. Fylkesmannen forutsetter at hensynet til Marka tillegges stor vekt ved valg av trasé og plassering av permanente og midlertidige anlegg. Tverrslag og anleggsrigger bør i størst mulig grad søkes lagt til områder utenfor Marka.

Departementets vurdering

Miljøverndepartementet vil bemerke at tillatelse etter markaloven § 6 første ledd *skal* innhentes *før* planarbeidet settes i gang, det vil si før varsel om planoppstart. I dette tilfellet ble forslag til planprogram utarbeidet og planoppstart varslet før søknad om tillatelse til igangsetting ble sendt departementet. En slik fremgangsmåte er ikke i samsvar med markaloven og svært uheldig.

Departementet finner likevel i saken her å kunne gi tillatelse i etterkant til igangsetting av planarbeid for Follobanen, dobbeltspor Oslo-Ski. Departementet viser til at kommunale planer i henhold til markaloven § 7 kan åpne for offentlige infrastrukturanlegg uten hensyn til byggeforbudet i markaloven §§ 4 og 5. Jernbane er blant eksemplene på infrastrukturanlegg som kan tillates gjennom plan, jf. § 7 første ledd nr 4. Et nytt dobbeltspor mellom Oslo og Ski vil kunne få stor samfunnsmessig betydning, herunder bidra til økt bruk av miljøvennlig transport i Oslo-regionen.

Av forslaget til planprogram fremgår at tiltaket skal utredes i to alternative hovedtraséer: dyp tunnel uten dagstrekning og tunnel med dagstrekning ved Taraldrud i Ski kommune. Denne eventuelle dagstrekningen vil gå gjennom Marka.

Videre planlegging må skje innenfor rammene av markalovens formål og øvrige bestemmelser.

Det må i planarbeidet for området som ligger innenfor markagrensen tas hensyn til virkningene for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Det må videre tas hensyn til landskap, natur- og kulturmiljø med kulturminner, jf. markaloven § 1. Det må søkes løsninger som sikrer at ulempene for de formål markaloven skal ivareta blir så små som mulig, både når det gjelder utforming av tiltaket og gjennomføringen av nødvendige anleggsarbeider. Det må dermed særlig legges vekt på følgende momenter i den videreplanlegging i den del av planområdet som ligger innenfor Marka:

- Virkningene for friluftsliv, naturopplevelse og idrett, samt for landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner må utredes og vurderes

- Konsekvenser for naturmiljøet, herunder for eventuelle rødlistearter som berøres av tiltaket, må utredes og vurderes
- Tverrslag, rømningsveier, rigg- og anleggsområder m.v. bør i størst mulig grad søkes lagt til områder utenfor Marka.
- Alle tiltak må gjennomføres med minst mulig terrengmessige inngrep og landskapsmessig eksponering
- Det må gjennomføres en arkeologisk registrering av planområdet. Registreringen må også omfatte arkeologiske funn og kulturminner som ikke er underlagt registreringsplikt etter kulturminneloven. Prosjektets virkninger for eventuelle kulturminner må vurderes og tas tilstrekkelig hensyn til.
- Alle midlertidige anleggsområder må beplantes og tilbakeføres til opprinnelig tilstand når anleggsarbeidene er gjennomført.
- Det må vises hvilke avbøtende tiltak som vil bli gjennomført.

Konklusjon

Departementet gir med dette tillatelse i etterkant til igangsetting av planarbeid innenfor marka i henhold til markaloven § 6 første ledd, jf. § 7 første ledd. I planarbeidet må kommunene for det området som ligger innenfor marka særlig legge vekt på de forhold departementet har påpekt ovenfor.

For å få rettsvirkninger etter plan- og bygningsloven, må endelig planvedtak i saken stadfestes av Miljøverndepartementet, jf. markaloven § 6 annet ledd. Departementet kan i den forbindelse gjøre de endringer som anses nødvendige. Tillatelse til planoppstart innebærer ikke at det gis forhåndstilsagn om at fremtidige planvedtak vil bli stadfestet av departementet.

Det er et krav i naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn ved utøving av offentlig myndighet og at vurderingen og vektleggingen skal fremgå av beslutningen.

Kravet i naturmangfoldloven § 7 gjelder også for kommunene som planmyndighet. Det legges til grunn at kommunene gjør rede for og synliggjøre alle relevante forhold og vurderinger i forhold til naturmangfoldloven §§ 8 – 12 ved innsending av eventuelt planvedtak til stadfesting, slik at departementet får et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag.

Departementets tillatelse til planoppstart er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages.

Departementet minner for øvrig om at bestemmelsene om arkeologisk registrering etter kulturminneloven gjelder i tillegg til markaloven. Videre gjelder krav om tillatelse eller konsesjon etter andre lover i tillegg til markaloven.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege H. Feiring
rådgiver

Kopi:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Buskerud
Fylkesmannen i Oppland
Fylkesmannen i Østfold

Asker kommune
Bærum kommune
Enebakk kommune
Gjerdrum kommune
Hobøl kommune
Hole kommune
Jevnaker kommune
Lier kommune
Lunner kommune
Lørenskog kommune
Nannestad kommune
Nittedal kommune
Ringerike kommune
Rælingen kommune
Røyken kommune
Skedsmo kommune

Samferdselsdepartementet